

**ΠΟΕ ΓΥΡΟΣ ΔΟΗΑ
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
Ο ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ Η
ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ Ε.Ε.¹**

Γ. ΜΕΡΜΗΓΚΑΣ² – Δ. ΜΟΥΤΣΑΤΣΟΣ³

ΜΑΪΟΣ 2008

¹ Οι γνώμες και οι απόψεις που διατυπώνονται εδώ είναι προσωπικές και δεν δεσμεύουν τον φορέα στον οποίον εργάζονται.

² Γεωργοοικονομολόγος, Στέλεχος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Γεωργικός Σύμβουλος στο Γραφείο Οικονομικού Συμβούλου στην Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στη Γενεύη.

³ Οικονομολόγος, Στέλεχος της Δ/σης Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, τέως Γεωργικός Σύμβουλος στο Γραφείο Οικονομικού Συμβούλου στην Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στην Γενεύη.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- ΓΟ = Γύρος Ουρουγουάης
- ΚΑΠ = Κοινή Αγροτική Πολιτική
- ΚΚ = Κεχριμπαρένιο Κουτί
- ΜΚ = Μπλε Κουτί
- ΠΚ = Πράσινο Κουτί
- ΠΟΕ = Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
- ΡΕ = Ρήτρα Ελαχίστου
- ΣΓΓΟ = Συμφωνία Γεωργίας Γύρου Ουρουγουάης
- AMS = Aggregate Measurement of Support, Αθροιστικός Δείκτης Στήριξης
- TAMS = Total Aggregate Measurement of Support, Συνολικός Αθροιστικός Δείκτης Στήριξης
- G-20 = Ομάδα 20 αναπτυσσομένων χωρών αποτελούμενη από τις: Αίγυπτο, Αργεντινή, Βενεζουέλα, Βολιβία, Βραζιλία, Γουατεμάλα, Ελ Σαλβαδόρ, Ινδία, Ισημερινός, Κίνα, Κολομβία, Κόστα Ρίκα, Κούβα, Μεξικό, Νικαράγουα, Νότιος Αφρική, Πακιστάν, Παραγουάη, Περού, Ταϊλάνδη, Φιλιππίνες, Χιλή.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο πυλώνας της εσωτερικής στήριξης περιλαμβάνει όλα τα μέτρα στήριξης των τιμών και των εισοδημάτων καθώς και τα μέτρα για την αγροτική ανάπτυξη, την ενίσχυση των επενδύσεων, την προστασία του περιβάλλοντος, τις περιφερειακές ενισχύσεις και τις ενισχύσεις υπέρ των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Η επιβολή συγκεκριμένης πειθαρχίας και περιορισμών στον πυλώνα αυτό αποτελεί μια από τις πιο καινοτόμες ρυθμίσεις που εισήγαγε η Συμφωνία για τη Γεωργία του Γύρου Ουρουγουάης (ΣΓΓΟ). Ειδικότερα, τα σχετικά μέτρα κατατάσσονται σε τέσσερις επιμέρους κατηγορίες ανάλογα με το βαθμό στρέβλωσης που προκαλούν στην παραγωγή και στο διεθνές εμπόριο.

Στην πρώτη κατηγορία, που είναι γνωστή με την ονομασία Κεχριμπαρένιο Κουτί (ΚΚ), περιλαμβάνονται όλα τα μέτρα που προκαλούν μέγιστη στρέβλωση στην παραγωγή και στο εμπόριο (αύξηση παραγωγής, αύξηση εξαγωγών και/ή μείωση εισαγωγών). Τέτοια μέτρα είναι: α) η στήριξη των τιμών και β) οι άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις που δίνονται με βάση τον όγκο παραγωγής ή που δεν σχετίζονται με προγράμματα περιορισμού της παραγωγής. Οι ενισχύσεις αυτές συνοψίζονται στον **αθροιστικό δείκτη στήριξης AMS** (Aggregate Measurement of Support)⁴. Ο **συνολικός αθροιστικός δείκτης στήριξης TAMS**, για όλο το γεωργικό τομέα, με βάση τη συμφωνία του γύρου της Ουρουγουάης (ΣΓΟ), **μειώθηκε κατά 20%** από τα επίπεδα της περιόδου βάσης (1986-1988).

Στην δεύτερη κατηγορία, που είναι γνωστή με την ονομασία Ρήτρα Ελαχίστου (PE), περιλαμβάνονται όλα τα μέτρα που προκαλούν μέγιστη στρέβλωση στην παραγωγή και το εμπόριο εφόσον, το ύψος των ενισχύσεων (δείκτης AMS) δεν ξεπερνά ένα συγκεκριμένο ποσοστό της αξίας της παραγωγής του προϊόντος, όταν πρόκειται για συγκεκριμένο προϊόν, ή του γεωργικού τομέα ως σύνολο, όταν πρόκειται για ενισχύσεις που δεν μπορούν να κατανεμηθούν σε επιμέρους προϊόντα (π.χ.

⁴ Ο δείκτης υπολογίζεται ανά προϊόν ως εξής $AMS = (P_d - P_{w0}) * Q + B$, όπου: P_d = Τιμή στην εσωτερική αγορά (συνήθως θεσμική τιμή), P_{w0} = Διεθνής τιμή στην περίοδο βάσης (1986-1988), Q = Ποσότητα προϊόντος που δικαιούται στήριξη, B = Άμεσες ενισχύσεις με βάση τις δαπάνες του προϋπολογισμού. Οι επιμέρους δείκτες AMS των προϊόντων αθροίζονται σε ένα συνολικό δείκτη TAMS για όλο το γεωργικό τομέα, δηλαδή $TAMS = \sum (AMS_i)$

επιδότησεις λιπασμάτων). Για τις αναπτυγμένες χώρες το ποσοστό αυτό, στη ΣΓΓΟ, καθορίστηκε σε 5% της αξίας της παραγωγής⁵. Οι ενισχύσεις αυτές δεν συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό του δείκτη TAMS και επομένως **έχουν εξαιρεθεί από τις μειώσεις.**

Στην τρίτη κατηγορία, που είναι γνωστή με την ονομασία Μπλε Κουτί (MK), περιλαμβάνονται όλα τα μέτρα που στρεβλώνουν την παραγωγή και το εμπόριο αλλά σε μικρότερο βαθμό απ' ό,τι τα μέτρα της πρώτης κατηγορίας. Τέτοια μέτρα είναι οι άμεσες ενισχύσεις που δεν συνδέονται με τον όγκο παραγωγής αλλά χορηγούνται με βάση κάποιο συντελεστή παραγωγής. Τα σχετικά μέτρα πρέπει να συνδέονται με προγράμματα περιορισμού της παραγωγής και το ύψος των ενισχύσεων καθορίζεται στη βάση ορισμένων εκτάσεων και αποδόσεων για τη φυτική παραγωγή και ορισμένου αριθμού ζώων για τη ζωική παραγωγή. Στο πλαίσιο της ΣΓΓΟ **τα μέτρα αυτά εξαιρέθηκαν από τις μειώσεις.**

Στην τέταρτη κατηγορία, που είναι γνωστή με την ονομασία Πράσινο κουτί (ΠΚ), περιλαμβάνονται όλα τα μέτρα και οι πολιτικές που προκαλούν μηδενική ή ελάχιστη στρέβλωση στην παραγωγή και το εμπόριο. Τα εν λόγω μέτρα και πολιτικές χαρακτηρίζονται ως «ουδέτερα» και, υπό τον όρο ότι πληρούν τα γενικά και ειδικά κριτήρια «ουδετερότητας», που καθορίζονται στο παράρτημα 2 της ΣΓΓΟ, **εξαιρέθηκαν από τις μειώσεις.** Ειδικότερα, στο πράσινο κουτί περιλαμβάνονται οι δαπάνες για: έρευνα, εκπαίδευση, αποζημιώσεις από φυσικές καταστροφές, επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και γενικότερα για την αγροτική ανάπτυξη, προστασία του περιβάλλοντος, οι αποδεσμευμένες εισοδηματικές ενισχύσεις, οι ενισχύσεις στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές κλπ.

Από το σύνολο των 150 μελών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), δικαιώματα στήριξης της γεωργίας τους με μέτρα που στρεβλώνουν την παραγωγή και το εμπόριο έχουν μόνο 28 μέλη (η ΕΕ-27 λογίζεται ως ένα μέλος). Το 82% του συνόλου των δικαιωμάτων, όπως αυτά ορίζονται με βάση τα δεσμευμένα επίπεδα στήριξης στον ΠΟΕ, συγκεντρώνονται σε τρία μέλη και ειδικότερα στην ΕΕ που έχει

⁵ Το αντίστοιχο ποσοστό για τις αναπτυσσόμενες χώρες καθορίστηκε σε 10%.

το 44%, στις ΗΠΑ που έχουν το 25% και στην Ιαπωνία που έχει το 13% των δικαιωμάτων. Είναι επομένως φανερό ότι η στήριξη που προσφέρουν τα τρία αυτά μέλη στους παραγωγούς τους, ιδίως η στήριξη που προσφέρει η ΕΕ, βρίσκεται στο κέντρο της προσοχής της συντριπτικής πλειοψηφίας των μελών του ΠΟΕ.

Στο παρόν κείμενο προσπαθούμε να διερευνήσουμε ποια είναι τα περιθώρια της Ε.Ε. καθώς και που βρίσκονται οι προτεραιότητες της Ελλάδας στα τρία κουτιά που περιλαμβάνονται στον πυλώνα αυτό. Στο μέρος που ακολουθεί εξετάζουμε τη σημασία του πυλώνα της εσωτερικής στήριξης για την Κοινότητα και τις μεταβολές στην δομή της δηλαδή στη βαρύτητα των επιμέρους μέτρων. Ακολουθώντας, παρουσιάζουμε τις διαπραγματευτικές προτάσεις των βασικών εμπορικών εταίρων και εξετάζουμε τις επιπτώσεις τους για την Κοινότητα προσδιορίζοντας και τα πιθανά περιθώρια ευελιξίας. Στο τελευταίο μέρος συνοψίζουμε τα συμπεράσματα.

II. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΥΛΩΝΑ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Οι αναπροσαρμογές και οι αναθεωρήσεις της ΚΑΠ δεν είναι σπάνιο φαινόμενο. Οι αρχικές αναθεωρήσεις σκοπό είχαν να περιορίσουν τις αρνητικές συνέπειες της πολιτικής στήριξης των τιμών (περιορισμός διαρθρωτικών πλεονασμάτων) χωρίς να θίγουν ωστόσο τη βασική φιλοσοφία και την οργάνωση της ΚΑΠ.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '80, κάτω από την πίεση εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων (δημοσιονομική πειθαρχία, μεγαλύτερη έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος, εντάσεις στο διεθνές εμπόριο) η φιλοσοφία των αναθεωρήσεων αλλάζει. Αναγνωρίζεται ότι οι πολιτικές τιμών και οι παρεμβάσεις στην αγορά δεν αποτελούν κατάλληλους μηχανισμούς στήριξης του γεωργικού εισοδήματος και μείωσης των εισοδηματικών ανισοτήτων στη γεωργία, ενώ παράλληλα έχουν μεγάλο δημοσιονομικό κόστος (συσσώρευση διαρθρωτικών πλεονασμάτων) και επιβαρύνουν το περιβάλλον (εντατικοποίηση μεθόδων παραγωγής).

Η αναζήτηση ενός νέου παραδείγματος γεωργικής πολιτικής, διευκολύνθηκε αποφασιστικά από τις διαπραγματεύσεις του Γύρου Ουρουγουάης (ΓΟ) οι οποίες

επέτρεψαν την «συγχρονισμένη» αλλαγή των γεωργικών πολιτικών στο πολυμερές επίπεδο περιορίζοντας, με τον τρόπο αυτό, το κόστος (οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό) των μονομερών κινήσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, το 1992, η ΕΕ προχώρησε σε μια δραστική αναθεώρηση της ΚΑΠ. Η φιλοσοφία της γεωργικής πολιτικής στην Κοινότητα άλλαξε και ειδικότερα: περιορίστηκε η βαρύτητα της πολιτικής τιμών και σε αντιστάθμιση υιοθετήθηκαν άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις, μερικώς αποσυνδεδεμένες από την παραγωγή, χορηγούμενες βάση ιστορικών αποδόσεων, εκτάσεων και αριθμό ζώων, σε συνδυασμό με περιορισμούς στην παραγωγή (υποχρεωτική αγρανάπαυση). Παράλληλα, αλλά σε μικρότερη έκταση, υιοθετήθηκαν μέτρα πλήρως αποσυνδεδεμένα από την παραγωγή μεταξύ των οποίων και μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος.

Η αναθεώρηση της ΚΑΠ του 1992, μετά το συμβιβασμό του Blair House, μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ, επέτρεψε την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων του Γ.Ο. Σε μεγάλο βαθμό η δομή του πυλώνα της εσωτερικής στήριξης (κεχριμπαρένιο, μπλε και πράσινο κουτί) της ΣΓΓΟ αντανακλά ακριβώς τη δομή της αναθεωρημένης ΚΑΠ.

Με την Agenda 2000 περιορίστηκε ακόμη περισσότερο η βαρύτητα των παρεμβάσεων στις τιμές (ΚΚ) αλλά αυξήθηκε αντίστοιχα η σημασία των μερικώς αποσυνδεδεμένων από την παραγωγή άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων (ΜΚ). Οι πλήρως αποσυνδεδεμένες από το προϊόν και την παραγωγή ενισχύσεις (ΠΚ) εξακολούθησαν να έχουν πολύ μικρότερη βαρύτητα συγκριτικά με τις ενισχύσεις στο κεχριμπαρένιο και μπλε κουτί.

Η τελευταία αναθεώρηση που ξεκίνησε το 2003 και ολοκληρώθηκε το 2008 με την αναθεώρηση της ζάχαρης, των φρούτων και λαχανικών (Φ&Λ) και του κρασιού, ήταν βαθύτερη και πιο εκτεταμένη από τις δύο προηγούμενες. Αφ' ενός μεν κάλυψε σχεδόν το σύνολο των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς (ΚΟΑ) και αφ' ετέρου επέφερε δραστική τροποποίηση στη δομή των ενισχύσεων της ΚΑΠ. Ειδικότερα,

περιορίζεται δραστικά η βαρύτητα των ενισχύσεων στις τιμές (ΚΚ)⁶ καθώς και των μερικώς αποσυνδεδεμένων από την παραγωγή ενισχύσεων (ΜΚ)⁷. Το τελευταίο μετατρέπεται πλέον σε ένα είδος «ενδιάμεσου σταθμού» που εξασφαλίζει την ομαλή προσαρμογή κατά τη μετάβαση, από τις πολιτικές στήριξης των τιμών, στις πολιτικές στήριξης του εισοδήματος μέσω άμεσων ενισχύσεων ανεξάρτητων από την παραγωγή και το προϊόν. Τον κύριο ρόλο της στήριξης του γεωργικού εισοδήματος αναλαμβάνουν οι άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις, που χορηγούνται στους παραγωγούς με βάση ιστορικά στοιχεία, ανεξάρτητα από το προϊόν, το ύψος της παραγωγής, ή τους συντελεστές παραγωγής. Συνεπώς, οι αποσυνδεδεμένες ενισχύσεις αποτελούν το βασικότερο συστατικό της νέας ΚΑΠ. Σε όρους ΠΟΕ, αυτό σημαίνει ότι οι αποσυνδεδεμένες ενισχύσεις θα μπορούσαν να ταξινομηθούν στο «πράσινο κουτί» αλλά, όπως θα δούμε στη συνέχεια, αυτό δεν είναι απολύτως βέβαιο καθώς υπάρχουν ορισμένες ασάφειες που μπορεί να δημιουργήσουν προβλήματα.

Στον πίνακα 1 που ακολουθεί συνοψίζονται οι μεταβολές στη δομή της εσωτερικής στήριξης της ΕΕ για το γεωργικό τομέα ως σύνολο και για το βαμβάκι.

⁶ Το μεγαλύτερο μέρος του κεχριμπαρένιου κουτιού αφορά κυρίως στα εναπομένοντα μέτρα στήριξης τιμών των σιτηρών και των γαλακτοκομικών προϊόντων (παρέμβαση) καθώς και των νωπών οπωροκηπευτικών (τιμές εισόδου).

⁷ Το μπλε κουτί, περιλαμβάνει πλέον τις δεσμευμένες ενισχύσεις, ανάλογα και με τις επιλογές των ΚΜ και τη συνδεδεμένη ενίσχυση για το βαμβάκι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Μεταβολές στη Δομή της Εσωτερικής Στήριξης στην ΕΕ-27

Σε Δις €

	Περίοδος Βάσης 1986 – 1988	Τελικό Επίπεδο Δεσμεύσεων 2000	Εφαρμοζόμενα Επίπεδα		
			2000	2003	2008 ¹
ΣΥΝΟΛΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ					
Δείκτης TAMS	80,98 ²	72,2	44,2	30,9	18,1 ³ (13,5) ⁴
Ρήτρα Ελαχίστου (PE)	0		0,6	1,3	1,5
Μπλε Κουτί (MK)	0	-	22,2	24,8	5,0
Σύνολο Στήριξης που Στρεβλώνει το Εμπόριο	80,98		66,0	57,0	24,6 (20,0) ⁴
Πράσινο Κουτί	9,23	-	20,7	22,1	55,0
BAMBAKI					
Δείκτης AMS	0,66	-	0,8	0,7	0,0
Ρήτρα Ελαχίστου (PE)	-	-	-	-	-
Μπλε Κουτί (MK)	-	-	-	-	0,3

1. Ίδιες εκτιμήσεις

2. ΕΕ-15

3. Με αμετάβλητες τιμές εισόδου για τα Φ&Λ. Υπολογισμός βάση ιστορικών στοιχείων για την παραγωγή

4. Με μειωμένες τιμές Φ&Λ σε συνάρτηση με τις μειώσεις των δασμών. Υπολογισμός βάση ιστορικών στοιχείων για την παραγωγή

ΠΗΓΗ: EEC Schedules, WTO Doc. TN/AG/S/10, TN/AG/S/13, TN/AG/S/14, TN/AG/S/15 REV1, TN/AG/S/16, C/AG/N/EEC/53

Όπως εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς, μετά την τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ και την επιλογή της αποδέσμευσης των ενισχύσεων από την παραγωγή, η Ε.Ε. διαθέτει σημαντικά περιθώρια ευελιξίας.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι το εύρος των περιθωρίων, όσον αφορά στο δείκτη συνολικής στήριξης (TAMS), εξαρτάται από δύο παράγοντες: α) την εξέλιξη της παραγωγής και β) την διαφορά εγχώριων και διεθνών τιμών⁸. Με σταθερή τη διαφορά τιμών αύξηση της παραγωγής συνεπάγεται αύξηση του δείκτη TAMS και αντιστρόφως. Το τι θα συμβεί ακριβώς στην παραγωγή των επιμέρους προϊόντων

⁸ TAMS = Σ(AMS_i) = Σ (P_{id} - P_{wib})*Q_i, όπου: i = προϊόν, P_{id} = εγχώρια τιμή για το προϊόν i, P_{wib} = διεθνής τιμή προϊόντος i στην περίοδο βάσης και Q_i = παραγωγή προϊόντος i.

στην Κοινότητα εξαρτάται από την καθαρή επίπτωση της αναθεώρησης και της φιλελευθεροποίησης του γεωργικού εμπορίου. Οι υπολογισμοί που περιλαμβάνονται στην τελευταία στήλη του πίνακα 1 έχουν γίνει βάσει ιστορικών δεδομένων για την παραγωγή, των φρούτων και των λαχανικών και προβλέψεων, για το έτος 2013, της Ε.Επιτροπής και του ΟΟΣΑ για την παραγωγή των σιτηρών και των γαλακτοκομικών προϊόντων.

Κινητήριος μοχλός της αναθεώρησης δεν ήταν βεβαίως οι διαπραγματεύσεις στον ΠΟΕ αλλά, όπως συνέβη και κατά τις διαπραγματεύσεις του Γ.Ο., η αναθεώρηση αύξησε σημαντικά τα διαπραγματευτικά περιθώρια της Ευρ. Επιτροπής επιτρέποντας την υιοθέτηση μιας επιθετικής προσέγγισης στον πυλώνα αυτό. Σύμφωνα πάντως με την εντολή του Συμβουλίου⁹ η Ευρ. Επιτροπή, πρέπει να χρησιμοποιήσει το διαπραγματευτικό κεφάλαιο που δημιούργησε η αναθεώρηση με προσοχή, παραμένοντας εντός των ορίων αυτής και με σκοπό να διασφαλίσει τα επιθετικά συμφέροντα της ΕΕ και ισοδύναμα ανταλλάγματα από τους εμπορικούς εταίρους της ΕΕ στον ΠΟΕ.

Με γνώμονα τα παραπάνω, η Ευρ. Επιτροπή προσπάθησε να αξιοποιήσει το διαπραγματευτικό κεφάλαιο της αναθεώρησης με διττό τρόπο: α) ασκώντας πίεση στις ΗΠΑ που έχουν αμυντικό ενδιαφέρον στον πυλώνα αυτό και β) προκειμένου να περιορίσει τις πιέσεις που η ίδια δέχεται από τις ΗΠΑ στον πυλώνα της πρόσβασης στην αγορά όπου η ΕΕ έχει αντίστοιχα αμυντικό ενδιαφέρον. Ωστόσο, η τακτική αυτή μέχρι σήμερα δεν έχει αποδώσει γεγονός που εξαναγκάζει την Ευρ. Επιτροπή να διολισθαίνει σε περισσότερες παραχωρήσεις.

Παρά τα αυξημένα περιθώρια, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι ο πυλώνας αυτός εξακολουθεί και έχει πολύ μεγάλη σημασία για την Ε.Ε., ενώ βέβαια είναι σαφές ότι αποτελεί και την πρώτη προτεραιότητα για τη χώρα μας στις γεωργικές διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ντόχα.

⁹ Απόφαση Συμβουλίου Γεωργίας Ιουνίου 2003 που επικύρωσε τη συμφωνία για την πρώτη φάση της αναθεώρησης της ΚΑΠ.

Ο λόγος που εξακολουθεί και έχει τόσο μεγάλη σημασία είναι ότι σε αυτόν περιλαμβάνονται όλα τα μέτρα που προβλέπει η νέα ΚΑΠ – αποδεσμευμένες ενισχύσεις, δεσμευμένες ενισχύσεις, μέτρα αγροτικής ανάπτυξης κλπ – καθώς και τα μέτρα της διαρθρωτικής πολιτικής που χρηματοδοτούνται από τα ΚΠΣ. Περιλαμβάνονται λοιπόν όλα τα μέτρα που έχουν σημασία για την άσκηση μιας πολιτικής που θα βελτιώσει τις διαρθρώσεις και τις δομές της ελληνικής αλλά και της ευρωπαϊκής γεωργίας, η οποία και θα βελτιώσει αφενός την ποιότητα των προσφερομένων στον ευρωπαϊό καταναλωτή αγροτικών προϊόντων αλλά και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα αυτών και κατ' επέκταση το εισόδημα του παραγωγού.

III. Ο ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΔΟΗΑ – ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΘΩΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ

Όπως ήδη έχει συμφωνηθεί¹⁰ οι μειώσεις στην εσωτερική στήριξη αφορούν: α) στο συνολικό δείκτη TAMS, β) στη συνολική στήριξη που στρεβλώνει το εμπόριο δηλαδή το άθροισμα $\Sigma(TAMS + MK + PE)$ και γ) ξεχωριστά στο μπλε κουτί (MK) και στη ρήτρα ελαχίστου (PE).

Οι επιμέρους χώρες συμφωνήθηκε να ταξινομηθούν σε τρεις ζώνες ανάλογα με το απόλυτο μέγεθος της στήριξης που προσφέρουν στη γεωργία τους. Στην υψηλότερη ζώνη βρίσκεται η ΕΕ, στη μεσαία ζώνη οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία και στην κατώτερη ζώνη όλες οι άλλες χώρες αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες που έχουν δικαιώματα στήριξης της γεωργίας τους με μέτρα που στρεβλώνουν το εμπόριο. Οι μειώσεις θα γίνουν από τα δεσμευμένα επίπεδα για το δείκτη TAMS και για την PE ενώ για το MK λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικές πληρωμές σε μια περίοδο αναφοράς.

Αναλυτικότερα, τα βασικά προς διαπραγμάτευση θέματα είναι:

- οι μειώσεις της στήριξης στο ΚΚ (δείκτης TAMS),
- η ανά προϊόν οροφή στη στήριξη στο ΚΚ (ανά προϊόν AMS),

¹⁰ Βλέπε Συμφωνία πλαίσιο Ιουλίου 2004, WTO, DOC WT/L/579 και Υπουργική Διακήρυξη Hong Kong, WTO, DOC WT/MIN(05)/DEC.

- η μείωση της ΡΕ,
- η οροφή και οι πρόσθετες πειθαρχίες στο ΜΚ,
- οι μειώσεις της συνολικής στήριξης που στρεβλώνει το εμπόριο (ΤΑΜΣ + ΜΚ + ΡΕ),
- οι ειδικότερες ρυθμίσεις για το βαμβάκι και
- η αναθεώρηση των κριτηρίων στο πράσινο κουτί.

Στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, σ' αυτή τη φάση, βρίσκονται κατά βάση τρεις προτάσεις προερχόμενες από την ΕΕ (πρόταση 10/2005 και προσαρμοσμένη), την ομάδα των 20 (G-20) και τις ΗΠΑ. Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών των προτάσεων συνοψίζονται στον πίνακα 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Κατηγορία Μέτρων	ΕΕ Πρόταση 10/2005	ΕΕ Προσαρμοσμένη Πρόταση	G-20	ΗΠΑ
Μειώσεις TAMS				
ΕΕ	70%	75%	80%	83%
ΗΠΑ, Ιαπωνία	60%	60%	70%	60%
Άλλες Αναπτυγμένες	50%	50%	60%	37%
Αναπτυσσόμενες			2/3 του 60%	<37%
Περίοδος Αναφοράς για ανά Προϊόν Οροφή	1995 - 2000	1995 - 2000	1995 - 2000	1999 - 2000
Ρήτρα Ελαχίστου (PE)				
Επίπεδο	1% Αξίας Παραγωγής	0,65% Αξίας Παραγωγής	Εξ Υπολοίπου	2,5% Αξίας Παραγωγής
Μπλε Κουτί (MK)				
Επίπεδο	5% Αξίας Παραγωγής	2,5% Αξίας Παραγωγής	5% Αξίας Παραγωγής	2,5% Αξίας Παραγωγής
Νέα κριτήρια	Πρόσθετη Πειθαρχία	Πρόσθετη Πειθαρχία		Πρόσθετη Πειθαρχία
Παλαιά Κριτήρια				Πρόσθετη Πειθαρχία
Περίοδος Αναφοράς	1995 - 2000	1995 - 2000	1995 - 2000	1999 - 2000
Συνολική Στήριξη (AMS+PE+MK)				
ΕΕ	70%	75%	80%	75%
ΗΠΑ, Ιαπωνία	60%	60%	75%	53%
Άλλες Αναπτυγμένες	50%	50%	70%	31%
Αναπτυσσόμενες			2/3 του 70%	<31%
Πράσινο Κουτί (ΠΚ)				
Κριτήρια	Καμιά Μεταβολή	Καμιά Μεταβολή	Αυστηροποίηση	Καμιά Μεταβολή
Περίοδος Εφαρμογής				
Αναπτυγμένες			5 Έτη (Μεγάλη Μείωση το Πρώτο)	5 Έτη
Αναπτυσσόμενες			10 Έτη	> 5 Έτη
Βαμβάκι			*	
AMS	Μηδενισμός	Μηδενισμός	$R_c = R_g + (100 - R_g) \times 100/3 \times R_g^{-1}$...
Μπλε Κουτί (MK)	5% συνόλου MK	5% συνόλου MK	1/3 Οροφής MK	...
Ρήτρα Ελαχίστου (PE)

*Η ομάδα G-20 για το βαμβάκι στηρίζει την πρόταση των Αφρικανικών χωρών.

1. Οπου: R_c = Ποσοστιαία μείωση για το βαμβάκι και R_g = Ποσοστιαία μείωση συνολικά

ΠΗΓΗ: Εγγραφα WTO, JOB(06)145, 146, 151, 198, TN/AG/SCC/6

Τι σημαίνουν οι παραπάνω προτάσεις για την εσωτερική στήριξη στην Κοινότητα και μέχρι ποιου σημείου θα μπορούσε να κινηθεί η ΕΕ, χωρίς να δημιουργηθεί πρόβλημα στην αναθεωρημένη ΚΑΠ;

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ-27

Σε Δις €

Κατηγορία Μέτρων	Αρχική Κατάσταση ΕΕ	Κατάσταση μετά Αναθεώρηση ΚΑΠ	Επιπτώσεις Προτάσεων			
			ΕΕ 10/2005	ΕΕ Προσαρμοσμένη	G-20	ΗΠΑ
TAMS	72,2 ¹	18,1 ² (13,5) ³	21,7	18,1 ² (13,5) ³	14,4	12,3
MK	24,8 ⁴	5,0	12,8	6,4	12,8 (6,4) ⁷	6,4
PE	25,6 ⁵	1,5 ⁶	2,6	1,7	- 2,7 (3,7)	6,4
Αθροισμα Συνιστωσών	122,6	24,6 ² (20,0) ³	37,1	26,2 ² (21,6) ³	24,5	25,1
Σ(TAMS+MK+PE)	122,6	24,6 (20,0) ³	36,8	30,7	24,5	30,7
BAMBAKI						
AMS	0,73	0,00	0,00	0,00	0,08	-
MK		0,29	1,11	0,31	0,01	-
PE		-	-	-	-	-

1. Δεσμευμένο επίπεδο για την ΕΕ-27.
 2. Με αμετάβλητες τιμές εισόδου των Φ&Λ.
 3. Με μειωμένες τιμές εισόδου των Φ&Λ.
 4. Εκτίμηση πραγματικών πληρωμών περιόδου 2004/05.
 5. 10% της αξίας της παραγωγής περιόδου 1995-2000.
 6. Εκτίμηση.
 7. MK ίσο με 2,5% της αξίας της παραγωγής
- ΠΗΓΗ: EEC Schedules & Ίδιοι υπολογισμοί.

Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα 3 παραπάνω, στο κεχριμπαρένιο κουτί (ΚΚ) δηλαδή, για τον δείκτη TAMS, η ΕΕ, προκειμένου να παραμείνει εντός των ορίων της αναθεωρημένης ΚΑΠ, εφόσον οι τιμές εισόδου των Φ&Λ παραμείνουν αμετάβλητες μπορεί να αποδεχθεί ένα ποσοστό μείωσης της τάξης του 75%. Το ποσοστό αυτό μπορεί να ανέλθει κατά μέγιστο σε 81% εφόσον οι τιμές εισόδου των Φ&Λ μειωθούν σε συνάρτηση με τις μειώσεις των δασμών και υπό τον όρο ότι κανένα από τα Φ&Λ δεν θα περιληφθεί στον κατάλογο των ευαίσθητων προϊόντων. Βλέπουμε επομένως ότι η ΕΕ έχει ορισμένα περιθώρια ευελιξίας και υπό προϋποθέσεις μπορεί να αποδεχθεί τα ποσοστά μειώσεων που προτείνουν οι G-20 αλλά όχι αυτά που προτείνουν οι ΗΠΑ (80% και 83% αντίστοιχα). Άλλα, αυτή η κίνηση έχει δύο σοβαρούς περιορισμούς: α) εξαντλεί κάθε περιθώριο ασφαλείας και β) προϋποθέτει μειώσεις των τιμών εισόδου των Φ&Λ σε συνάρτηση με τις μειώσεις των δασμών και αποκλείει τα Φ&Λ από τα ευαίσθητα προϊόντα.

Στο μπλε κουτί (MK), τα περιθώρια ευελιξίας είναι σημαντικά περισσότερα. Η ΕΕ χωρίς πρόβλημα θα μπορούσε να αποδεχθεί μείωση της οροφής στο κουτί αυτό στο 2,5% όπως προτείνουν οι ΗΠΑ. Εξ άλλου το ποσοστό αυτό, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, η Ευρ. Επιτροπή το έχει ήδη αποδεχθεί. Όμως, κινήσεις πέρα από αυτό το ποσοστό είναι απαγορευτικές καθώς μπορεί να δημιουργήσουν πρόβλημα στο βαμβάκι.

Στη ρήτρα ελαχίστου (PE), η ΕΕ έχει επίσης ένα μικρό πρόσθετο περιθώριο και μπορεί να αποδεχθεί περαιτέρω περιορισμό της στο 0,65% της αξίας της παραγωγής έναντι του 1% που έχει προτείνει.

Με αυτές τις προσαρμογές η ΕΕ μπορεί να επιτύχει μείωση της συνολικής στήριξης που στρεβλώνει το εμπόριο $\{\Sigma(\text{TAMS}+\text{MK}+\text{PE})\}$ κατά 78% ή 82% ανεξαρτημένου από το τι θα συμβεί με τις τιμές εισόδου των Φ&Λ, υπερβαίνοντας έτσι στο ποσοστό που προτείνουν οι ΗΠΑ και πλησιάζοντας ή και ξεπερνώντας το ποσοστό που προτείνουν οι G-20.

Τέλος, στο βαμβάκι, η πρόταση της Ευρ. Επιτροπής, σε αρμονία με την αναθεώρηση του καθεστώτος στον τομέα αυτό, προβλέπει: την κατάργηση των ενισχύσεων του ΚΚ, ενώ για τις πληρωμές που περιλαμβάνονται στο MK, προτείνει ως όριο το 5% της συνολικής αξίας του κουτιού αυτού. Κατά την εκτίμησή μας, η πρόταση δεν δημιουργεί πρόβλημα υπό τον όρο όμως ότι η συνολική οροφή για το MK παραμένει στο 2,5% της αξίας της γεωργικής παραγωγής και αυτό, ανεξάρτητα από την περίοδο αναφοράς που θα υιοθετηθεί τελικά (1995-2000 όπως προτείνει η ΕΕ, ή 1999-2000 όπως προτείνουν οι ΗΠΑ). Από την άλλη μεριά, η πρόταση των Αφρικανικών χωρών, που υποστηρίζεται και από τους G-20, είναι δυσμενέστατη για την ΕΕ. Αγνοεί εντελώς τη μεταρρύθμιση στον τομέα και ουσιαστικά υποχρεώνει σε εξάλειψη του δεσμευμένου στοιχείου που ταξινομείται στο MK. Ολως παραδόξως, η πρόταση αυτή, είναι λιγότερο δυσμενής για τις ΗΠΑ. Για παράδειγμα, η γενική υποχρέωση μείωσης της στήριξης των ΗΠΑ (TAMS) κατά 60% σημαίνει ότι θα μπορέσουν να διατηρήσουν το 22,2% των ενισχύσεων που προσφέρουν στο προϊόν στο ΚΚ.

Εκτός από τα ποσοστά μειώσεων ανοικτό παραμένει και το θέμα των κριτηρίων-πειθαρχιών όσον αφορά στο μπλε και το πράσινο κουτί.

Το μπλε κουτί (ΜΚ), ως μεταβατικός μηχανισμός, είναι αναγκαίο τόσο για την ΕΕ όσο και για τις ΗΠΑ. Με την κοινή πρόταση ΕΕ-ΗΠΑ, που κατατέθηκε στον ΠΟΕ τον Αύγουστο του 2003, τα βασικά κριτήρια του ΜΚ διευρύνθηκαν. Συγκεκριμένα, η δέσμη κριτηρίων για τις «άμεσες πληρωμές που συνδέονται με προγράμματα περιορισμού της παραγωγής» (παλιό ΜΚ), συμπληρώθηκε με μια νέα δέσμη κριτηρίων που αφορά στις «άμεσες πληρωμές που δεν απαιτούν παραγωγή» (νέο ΜΚ). Ουσιαστικά, η νέα δέσμη κριτηρίων φωτογραφίζει τις αντικυκλικές πληρωμές των ΗΠΑ.

Τα βασικά κριτήρια και η επιβολή συνολικής οροφής στο ΜΚ, ίσης με το 2,5% της αξίας της γεωργικής παραγωγής, δεν θεωρούνται επαρκή για τον περιορισμό της στρέβλωσης στην παραγωγή και το εμπόριο που προκαλείται με μέτρα αυτού του τύπου. Για το λόγο αυτό αναζητούνται πρόσθετα κριτήρια που, αν και διαφορετικά για το παλιό και το νέο ΜΚ, κατά βάση έχουν τον χαρακτήρα της επιβολής οροφής στην ανά προϊόν στήριξη σε συνδυασμό με πρόσθετους περιορισμούς.

Για το παλιό ΜΚ, που αφορά στην ΕΕ, αρχικά προτάθηκαν δύο πρόσθετα κριτήρια: α) η ανά προϊόν στήριξη (οροφή) δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από τη μέση στήριξη που προσφέρονταν στο υπόψη προϊόν κατά τη διάρκεια μιας περιόδου αναφοράς ενώ, β) οι περιορισμοί στην παραγωγή θα πρέπει να είναι αποτελεσματικοί με την έννοια ότι δεν πρέπει να παρατηρείται αύξηση της παραγωγής συγκριτικά με την περίοδο αναφοράς. Ωστόσο, στην πορεία των διαπραγματεύσεων το δεύτερο από τα παραπάνω κριτήρια απαλείφθηκε και στο τραπέζι παραμένει μόνο το πρώτο.

Για το νέο ΜΚ, που αφορά στις ΗΠΑ, αρχικά είχαν προταθεί τρία πρόσθετα κριτήρια: α) η ανά προϊόν στήριξη (οροφή) δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το x % της συνολικής οροφής του ΜΚ (δείκτης αντι-συγκέντρωσης), β) η ανά προϊόν στήριξη (οροφή) δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το y % της αξίας της παραγωγής του υπόψη προϊόντος και γ) η αντιστάθμιση τιμών δεν θα υπερβαίνει το z % της διαφοράς τιμών μιας ιστορικής περιόδου αναφοράς. Ωστόσο, στην πορεία των διαπραγματεύσεων το τρίτο κριτήριο που αφορούσε στο εύρος της αντιστάθμισης των τιμών απαλείφθηκε και στο τραπέζι παραμένουν τα δύο πρώτα.

Σε σχέση με τα παραπάνω, πρέπει να παρατηρήσουμε εδώ ότι, η όλη συζήτηση για τα πρόσθετα κριτήρια του ΜΚ (παλαιού και νέου) έχει νόημα μόνο με την παραδοχή ότι η ΡΕ είτε θα εξαλειφθεί είτε θα μειωθεί δραστικά και πάντως θα αντιπροσωπεύει ποσοστό μικρότερο από τη συνολική οροφή του που προβλέπεται για το ΜΚ. Σε διαφορετική περίπτωση θα προκύψει το λογικό παράδοξο το ΜΚ, που περιλαμβάνει μέτρα και πολιτικές λιγότερο στρεβλωτικές του εμπορίου συγκριτικά με τα μέτρα στο ΚΚ, να υπόκειται σε αυστηρότερους περιορισμούς απ' ότι η ΡΕ στην οποία ταξινομούνται μέτρα που κανονικά θα έπρεπε να ταξινομηθούν στο ΚΚ.

Όπως έχουν σήμερα τα πρόσθετα κριτήρια για το παλαιό ΜΚ δεν φαίνεται να δημιουργούν κάποιο σοβαρό πρόβλημα στην ΕΕ. Ωστόσο, η υποχρέωση μη αύξησης της παραγωγής εγκυμονεί κάποιους κινδύνους. Επίσης, πρόβλημα δημιουργείται για τα νέα προϊόντα που εισέρχονται στο σύστημα, δηλαδή προϊόντα που δεν είχαν στήριξη στο παρελθόν, όπως π.χ. οι καρποί με κέλυφος και οι ενεργειακές καλλιέργειες για τις οποίες το Κοινοτικό σύστημα προβλέπει σήμερα ενισχύσεις που ταξινομούνται στο ΜΚ. Πάντως, το πρόβλημα αυτό είναι μικρό και μπορεί να αντιμετωπισθεί με την εισαγωγή μιας πρόβλεψης ότι, σ' αυτές τις περιπτώσεις, οι ενισχύσεις δεν θα αντιπροσωπεύουν πάνω από ένα ποσοστό της αξίας της παραγωγής του υπόψη προϊόντος.

Από πλευράς Ελλάδας το ενδιαφέρον για το ΜΚ είναι οριακό αφού, για όλα τα προϊόντα με εξαίρεση το βαμβάκι, έχει επιλέξει την πλήρη αποδέσμευση των ενισχύσεων. Στο βαμβάκι, η μερική αποδέσμευση (το 35% των ενισχύσεων παραμένει δεσμευμένο και χορηγείται με τη μορφή στρεμματικής ενίσχυσης) επιβλήθηκε ουσιαστικά από τις Συνθήκες της ΕΟΚ και συγκεκριμένα από το Πρωτόκολλο προσχώρησης της Ελλάδας και ακολούθως της Ισπανίας, δηλαδή των δύο Κ-Μ που παράγουν βαμβάκι στην ΕΕ.

Ωστόσο, μακροπρόθεσμα η τύχη του ΜΚ είναι προοιωνιστικά αφού ήδη έχει θεωρηθεί ως «ενδιάμεσος σταθμός», κατά τη μετάβαση από τις πολιτικές που στρεβλώνουν το εμπόριο, στις πολιτικές στήριξης του εισοδήματος με μέτρα «ουδέτερα», δηλαδή αποσυνδεδεμένα από την παραγωγή και το εμπόριο. Με αυτά τα δεδομένα μπορεί κανείς να προβλέψει με βεβαιότητα ότι, στις επόμενες διαπραγματεύσεις, η κατάργηση του ΜΚ μαζί με το ΚΚ θα είναι στο επίκεντρο. Το

πώς θα αντιμετωπισθεί τότε το πρόβλημα με το βαμβάκι είναι κάτι που ξεπερνάει τους σκοπούς του παρόντος κειμένου.

Το πράσινο κουτί (ΠΚ), έχει θεμελιώδη σημασία για την Κοινότητα. Όλη η νέα αναθεώρηση της ΚΑΠ στηρίζεται στην άρρητη παραδοχή ότι η «ενιαία ενίσχυση» θα ταξινομηθεί στο κουτί αυτό. Εν προκειμένω υπάρχουν δύο προβλήματα.

Το πρώτο, δεν συνδέεται με τις διαπραγματεύσεις αυτές καθ' αυτές αλλά, απορρέει από τα ισχύοντα κριτήρια των §§ 5 και 6 του παραρτήματος 2 της ΣΓΓΟ. Ειδικότερα, για τις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις στους παραγωγούς, πέντε κριτήρια έχουν σημασία. Τα κριτήρια αυτά έχουν ως εξής:

α) Η επιλεξιμότητα για τις εν λόγω πληρωμές πρέπει να βασίζεται σε σαφώς καθορισμένα κριτήρια, όπως το εισόδημα, η ιδιότητα των δικαιούχων ως παραγωγών ή γαιοκτημόνων, η χρησιμοποίηση συντελεστών παραγωγής ή το επίπεδο παραγωγής σε καθορισμένη σταθερή περίοδο βάσης.

β) Το ύψος των σχετικών πληρωμών, σε ένα δεδομένο έτος, δεν πρέπει να συνδέεται ή να βασίζεται στον τύπο ή τον όγκο της παραγωγής (περιλαμβανομένων και των κτηνοτροφικών μονάδων) που αναλαμβάνεται από τον παραγωγό σε οποιοδήποτε έτος μετά την περίοδο βάσης.

γ) Το ύψος των σχετικών πληρωμών, σε οποιοδήποτε έτος, δεν πρέπει να συνδέεται ούτε να βασίζεται στις τιμές, εγχώριες ή διεθνείς, που ισχύουν για την παραγωγή προϊόντων, κατά τη διάρκεια οποιουδήποτε έτους μετά την περίοδο βάσης.

δ) Το ύψος των σχετικών πληρωμών δεν πρέπει να συνδέεται ούτε να βασίζεται στους συντελεστές παραγωγής που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια οποιουδήποτε έτους μετά την περίοδο βάσης.

ε) Για την απολαβή των σχετικών πληρωμών δεν απαιτείται παραγωγή.

Το ερώτημα που τίθεται είναι σε ποιο βαθμό η «ενιαία ενίσχυση» της αναθεωρημένης ΚΑΠ πληροί τα παραπάνω κριτήρια. Εξετάζοντας τους όρους και τις προϋποθέσεις

χορήγησης της «ενιαίας ενίσχυσης», όπως αυτοί καθορίζονται στον κανονισμό του Συμβουλίου Καν. ΕΚ 1782/2003, σε συνδυασμό με τα παραπάνω πέντε κριτήρια, καταλήγουμε στα παρακάτω συμπεράσματα:

ι) Η «ενιαία ενίσχυση» πληροί σαφώς τα κριτήρια «β», «γ» και «ε», δηλαδή αποσύνδεση από τις τιμές, τον τύπο ή τον όγκο παραγωγής και μη υποχρέωση παραγωγής αντίστοιχα.

ιι) Ωστόσο, προβληματική είναι η ικανοποίηση των κριτηρίων «α» και «δ».

Όσον αφορά στο κριτήριο «α», πρόβλημα ενδέχεται να ανακύψει εξ αιτίας της δυνατότητας κατανομής δικαιωμάτων στους νέους αγρότες και της μεταβίβασης, με πώληση ή κληρονομιά, των δικαιωμάτων. Ωστόσο, η ικανοποίηση του κριτηρίου αυτού είναι υποχρεωτική μόνο αν η «ενιαία ενίσχυση» κοινοποιηθεί στον ΠΟΕ δυνάμει της § 6 του παραρτήματος 2 της ΣΓΓΟ. Εναλλακτικά, υπάρχει η δυνατότητα επίκλησης της § 5 του εν λόγω παραρτήματος, που τιτλοφορείται «άμεσες ενισχύσεις στους παραγωγούς» και για την οποία απαιτείται μόνο η ικανοποίηση των κριτηρίων «β» ως και «ε». Με τον τρόπο αυτό επομένως μπορεί να παρακαμφθεί το ενδεχόμενο πρόβλημα του κριτηρίου «α». Ωστόσο, η λύση αυτή, πριν γίνει αποδεκτή, πρέπει να εξετασθεί λεπτομερώς ενδοκοινοτικά ώστε να προσδιορισθούν κατά το δυνατόν όλες οι τεχνικές, νομικές και πολιτικές παράμετροι.

Το πρόβλημα με το κριτήριο «δ» ανακύπτει από το γεγονός ότι η «ενιαία ενίσχυση» είναι προσδεδεμένη στο συντελεστή έδαφος, ο οποίος θα πρέπει να διατηρείται σε καλή παραγωγική και περιβαλλοντική κατάσταση (υποχρέωση πολλαπλής συμμόρφωσης) προκειμένου να μη υπάρχει απομείωση, μερική ή ολική, της ενίσχυσης. Από την άποψη αυτή το ύψος της ετήσιας ενίσχυσης εξαρτάται ευθέως από τις «καλλιεργούμενες» εκτάσεις στο συγκεκριμένο έτος¹¹. Εν προκειμένω, υπάρχουν οι εξής δυνατότητες αντιμετώπισης: α) Άρση της υποχρέωσης πολλαπλής

¹¹ Βλέπε σχετικά A. Swinbank & R. Tranter «Decoupling EU Farm Support: Does the New Single Payment Scheme Fit within the Green Box?». Estey Centre Journal of International Law and Trade Policy, Vol./1 2005 p. 47-61.

συμμόρφωσης. Το βασικό μειονέκτημα αυτής της προσέγγισης είναι ότι θέτει σε αμφισβήτηση τη νομιμοποιητική βάση της «ενιαίας ενίσχυσης». Είναι φανερό ότι, για τους υποστηρικτές συνέχισης της στήριξης της γεωργίας στην Κοινότητα, η προοπτική αυτή δεν είναι επιθυμητή. β) Τροποποίηση των κριτηρίων του ΠΚ. Το βασικό μειονέκτημα αυτής της προσέγγισης είναι ότι ανοίγει τη συζήτηση για ουσιαστικές αλλαγές των κριτηρίων του ΠΚ στο σύνολό τους γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει πολύ περισσότερα προβλήματα. γ) Συμπληρωματικά προς την παράγραφο 5 του παραρτήματος 2 μπορεί να γίνει επίκληση και της παραγράφου 12 που καλύπτει τις ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Το βασικό πλεονέκτημα αυτής της προσέγγισης είναι ότι δεν απαιτεί αλλαγές είτε της κοινοτικής πολιτικής είτε των κριτηρίων του ΠΚ. Ωστόσο, αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο προσβολής της «ενιαίας ενίσχυσης» στον ΠΟΕ και φυσικά, στην περίπτωση αυτή, κανείς δεν μπορεί να είναι βέβαιος για την τελική κρίση του οργάνου επίλυσης διαφορών. Το ερώτημα που τίθεται είναι ποιες είναι οι πιθανότητες ένα μέλος του ΠΟΕ να προσβάλει την ταξινόμηση της «ενιαίας ενίσχυσης» στον ΠΟΕ. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν είναι εύκολη αλλά, μπορούμε να πιθανολογήσουμε ότι, εν μέρει, οι πιθανότητες αυτές συναρτώνται με το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Doha. Ειδικότερα, όσο γρηγορότερα ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις τόσο μειώνονται οι πιθανότητες προσβολής της «ενιαίας ενίσχυσης» στον ΠΟΕ και αντιστρόφως.

Το δεύτερο συνδέεται ευθέως με τις διαπραγματεύσεις. Στη συμφωνία πλαίσιο του Ιουλίου 2004 και στην Υπουργική σύνοδο του ΠΟΕ στο Hong Kong, οι Υπουργοί συμφώνησαν ότι: «Τα κριτήρια του ΠΚ θα επανεξετασθούν και θα διευκρινισθούν ώστε να διασφαλισθεί ότι τα μέτρα στο κουτί αυτό προκαλούν μηδενική ή ελάχιστη στρέβλωση στο εμπόριο και στην παραγωγή. Η επανεξέταση αυτή θα γίνει χωρίς να θιγούν οι βασικές έννοιες, οι αρχές και η αποτελεσματικότητα του ΠΚ. Τέλος, στόχος είναι επίσης η αποτελεσματική κάλυψη των μέτρων των αναπτυσσόμενων χωρών που στρεβλώνουν ελάχιστα το εμπόριο».

Αμφισβητήσεις για το ΠΚ άρχισαν να ακούγονται από πολύ νωρίς και πιο συγκεκριμένα από την έναρξη των γεωργικών διαπραγματεύσεων, τόσο από ορισμένες αναπτυγμένες χώρες (Καναδάς, Αυστραλία και Ν. Ζηλανδία) όσο και από

πολλές αναπτυσσόμενες (π.χ. G-20). Οι επικρίσεις επικεντρώνονται κατά βάση, αλλά όχι αποκλειστικά, στις παραγράφους 5 ως και 13 του παραρτήματος 2 της ΣΓΓΟ.

Τα βασικά επιχειρήματα που προβάλλονται συνοψίζονται ως εξής: α) Μερικά μέτρα και πολιτικές, ιδίως οι αποσυνδεδεμένες εισοδηματικές ενισχύσεις και οι ενισχύσεις επενδύσεων, αλλά όχι μόνο, δεν είναι γνησίως ουδέτερα. Για παράδειγμα: οι άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις επιτρέπουν την παραμονή των μη αποτελεσματικών παραγωγών στην παραγωγική διαδικασία ενώ, οι ενισχύσεις επενδύσεων μειώνουν τις τρέχουσες δαπάνες εκσυγχρονισμού και αυξάνουν την παραγωγικότητα. β) Οι περιβαλλοντικές ενισχύσεις εξ ορισμού επηρεάζουν, θετικά ή αρνητικά, την παραγωγή ενώ, αυτές που δίνονται με σκοπό τον περιορισμό των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων δεν είναι συνεπείς με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». γ) Η προκαλούμενη στρέβλωση στην παραγωγή και το εμπόριο είναι ευθέως ανάλογη του ύψους των ενισχύσεων και το σχετικό αποτέλεσμα ενισχύεται όταν αυτές συνδυάζονται με μέτρα και πολιτικές που ταξινομούνται στο κεχριμπαρένιο ή στο μπλε κουτί (φαινόμενο συσσώρευσης ενισχύσεων). δ) Η πρακτική περιοδικής αναθεώρησης της περιόδου βάσεως, των σχετικών πληρωμών, δημιουργεί βάσιμες προσδοκίες στους παραγωγούς για το μέλλον και επομένως επηρεάζει τις τρέχουσες αποφάσεις τους για το τι και πόσο θα παράγουν.

Στη βάση αυτής της επιχειρηματολογίας πολλές αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες (G-20, Καναδάς, Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία), έχουν καταθέσει προτάσεις που προβλέπουν ουσιαστικές αλλαγές των κριτηρίων στο ΠΚ, ιδίως αυτών που αφορούν: στις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις, στις ενισχύσεις επενδύσεων, στις περιβαλλοντικές ενισχύσεις και στις ενισχύσεις των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών δηλαδή, στις §§ 5 – 13 του παραρτήματος 2 της ΣΓΓΟ. Οι προτάσεις αυτές, καλύπτουν μια ευρεία γκάμα και μεταξύ άλλων προβλέπουν: επιβολή οροφής στο ύψος των άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων, απαγόρευση περιοδικών αναθεωρήσεων των περιόδων αναφοράς, χορήγηση των ενισχύσεων για μεταβατική χρονική περίοδο, μη χορήγησή τους ταυτόχρονα με μέτρα στο ΚΚ και/ή το ΜΚ, μη αντιστάθμιση των εισοδηματικών απωλειών των περιβαλλοντικών προγραμμάτων σε συνδυασμό με αποσύνδεση των περιβαλλοντικών ενισχύσεων από τον όγκο της παραγωγής και, αποσύνδεση των ενισχύσεων επενδύσεων από τους συντελεστές της παραγωγής. Επιπλέον, οι αναπτυσσόμενες χώρες (G-20), στο πλαίσιο μιας

«διχοτομικής» προσέγγισης που ακολουθούν, ταυτόχρονα με την αυστηροποίηση των κριτηρίων του ΠΚ, για τα μέτρα και τις πολιτικές των αναπτυσσόμενων χωρών, επιδιώκουν την εισαγωγή ειδικών χαλαρότερων κριτηρίων για τα μέτρα και τις πολιτικές που αυτές εφαρμόζουν. Οι αλλαγές που εισηγούνται ουσιαστικά απαλλάσσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες από κάθε υποχρέωση τήρησης των κανόνων και, με το επιχείρημα της αναπτυξιακής διάστασης, τους επιτρέπουν να εισάγουν στο ΠΚ μέτρα και πολιτικές που σαφώς στρεβλώνουν την παραγωγή και το εμπόριο.

Αντίθετες προς κάθε ουσιαστική αναθεώρηση των κριτηρίων στο ΠΚ είναι η ΕΕ και οι ΗΠΑ. Για την ΕΕ ο λόγος είναι μάλλον προφανής και εδράζεται στο γεγονός ότι η πρόσφατη αναθεώρηση της ΚΑΠ στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι «ενιαία ενίσχυση» θα ταξινομηθεί στο ΠΚ. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις των κριτηρίων του ΠΚ που συνοπτικά παρουσιάστηκαν παραπάνω, αν τελικά, γίνουν αποδεκτές, ανατρέπουν την αναθεωρημένη ΚΑΠ και υποσκάπτουν αν δεν αναιρούν την αποτελεσματικότητα των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης. Οι ΗΠΑ επίσης θέλουν να διατηρήσουν, χωρίς περιορισμούς, τη δυνατότητα να ταξινομήσουν στο ΠΚ μέτρα και πολιτικές που δεν θα μπορούν να ταξινομηθούν στα άλλα κουτιά. ΗΠΑ και ΕΕ απορρίπτουν κατηγορηματικά κάθε ιδέα επιβολής οροφής είτε συνολικά στο ΠΚ είτε σε επιμέρους μέτρα και πολιτικές του. Οι ΗΠΑ επιπλέον, τουλάχιστον όσον αφορά στις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις, απορρίπτουν την ιδέα απαγόρευσης αναθεωρήσεων της περιόδου βάσεως καθώς κάτι τέτοιο θα εμπόδιζε την προσαρμογή του μέτρου στην διαρκώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι η ιδέα σταθερής και αμετάβλητης περιόδου αναφοράς θα απορριφθεί στο σύνολό της. Το πιθανότερο είναι ότι θα οδηγηθούμε σε ένα συμβιβασμό που θα περιορίζει δραστικά τη δυνατότητα αναθεώρησης της περιόδου βάσεως.

Όσον αφορά στις τροποποιήσεις υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών η ΕΕ, χωρίς να συναινεί στη χορήγηση μιας λευκής επιταγής, δείχνει ωστόσο, σχετικά μεγαλύτερη προθυμία, συγκριτικά με τις ΗΠΑ και τις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες. Ως ένα βαθμό, η προθυμία αυτή φαίνεται ότι στηρίζεται στην άρρητη παραδοχή ότι, αν οι αναπτυσσόμενες χώρες γίνουν συμμέτοχοι του ΠΚ, αυτό θα διασφαλίσει, μεσομακροπρόθεσμα, το κουτί αυτό από προσβολές. Ωστόσο, η παραδοχή αυτή παρουσιάζει ορισμένα μειονεκτήματα. Πρώτον, παραγνωρίζει το γεγονός ότι η αδυναμία των αναπτυσσόμενων χωρών να χρησιμοποιήσουν το ΠΚ οφείλεται στα

δύο βασικά κριτήρια του κουτιού αυτού που απαιτούν: ι) τα σχετικά μέτρα και οι πολιτικές να χρηματοδοτούνται απ' ευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό και ιι) να μη συνιστούν, εμμέσως ή αμέσως στήριξη τιμών. Συνεπώς, εξ ορισμού το ΠΚ είναι ακατάλληλο για τις αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες, αφενός μεν αντιμετωπίζουν δημοσιονομική στενότητα και αφετέρου ενδιαφέρονται για μέτρα που θα προσανατολίζουν την παραγωγή τους, δηλαδή για μέτρα που δεν είναι ουδέτερα. Δεύτερον, αγνοεί ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες, δεν έχουν ανάγκη καταφυγής στο ΠΚ διότι, επωφελούνται από: α) τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν μέτρα στο πλαίσιο της ΡΕ, επιτυγχάνοντας μέγεθος στήριξης που συνολικά μπορεί να φθάσει στο 20% της αξίας της γεωργικής τους παραγωγής¹² μέγεθος το οποίο, μέχρι σήμερα, δεν αξιοποιούν και β) από τις ειδικότερες εξαιρέσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 6 της ΣΓΓΟ. Υπενθυμίζουμε ότι, στο Hong Kong, οι Υπουργοί συμφώνησαν ότι η ΡΕ, για τις αναπτυσσόμενες χώρες, εξαιρείται από τις μειώσεις. Τρίτον, υποβαθμίζει τις, μεσο-μακροπρόθεσμες επιπτώσεις που θα έχει η «μόλυνση» του ΠΚ με μέτρα εμφανώς μη ουδέτερα.

IV. ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο πυλώνας της εσωτερικής στήριξης περιλαμβάνει όλα τα μέτρα στήριξης των τιμών και των εισοδημάτων καθώς και τα μέτρα για την αγροτική ανάπτυξη, την ενίσχυση των επενδύσεων, την προστασία του περιβάλλοντος, τις περιφερειακές ενισχύσεις και τις ενισχύσεις υπέρ των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Σύμφωνα με την ισχύουσα ΣΓΓΟ τα μέτρα στον πυλώνα αυτό ταξινομούνται σε τέσσερις κατηγορίες (κουτιά), ανάλογα με τη στρέβλωση που προκαλούν στην παραγωγή και το εμπόριο, ως εξής:

- Κεχριμπαρένιο Κουτί (ΚΚ) – Συνδεδεμένα μέτρα, Μέγιστη στρέβλωση.
- Μπλε Κουτί (ΜΚ) – Μερικώς αποσυνδεδεμένα μέτρα, Μέση στρέβλωση.
- Ρήτρα Ελαχίστου (ΡΕ) – Συνδεδεμένα μέτρα, Μέση στρέβλωση λόγω ύψους ενισχύσεων.

¹² 10% για όλο το γεωργικό τομέα και 10% ανά προϊόν.

- Πράσινο Κουτί (ΠΚ) – Αποσυνδεδεμένα ή ουδέτερα μέτρα, Μηδενική ή ελάχιστη στρέβλωση.

Οι τρεις πρώτες κατηγορίες συγκροτούν τη συνολική στήριξη που στρεβλώνει το εμπόριο και την παραγωγή.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 η ΚΑΠ βρίσκεται σε μια συνεχή διαδικασία περιοδικών αναθεωρήσεων. Η τελευταία αναθεώρηση ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2003 και συνεχίζεται. Με την αναθεώρηση αυτή τροποποιείται δραστικά η δομή των ενισχύσεων που προσφέρει η ΚΑΠ στους κοινοτικούς παραγωγούς. Περιορίζεται σημαντικά η βαρύτητα των ενισχύσεων στις τιμές (ΚΚ) καθώς και των μερικώς αποσυνδεδεμένων ενισχύσεων (ΜΚ) και σε αντιστάθμιση ενισχύεται ο ρόλος των άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων που χορηγούνται βάση ιστορικών δεδομένων, ανεξάρτητα από το προϊόν, την τρέχουσα παραγωγή και τις τιμές (εσωτερικές και διεθνείς).

Η πρόσφατη αναθεώρηση της ΚΑΠ αύξησε τα διαπραγματευτικά περιθώρια της Ε.Ε. στον πυλώνα αυτό και επέτρεψε στην η Ευρ. Επιτροπή να ακολουθήσει μια επιθετική τακτική, χρησιμοποιώντας την ως αντίβαρο, απέναντι στις πιέσεις των ΗΠΑ για δραστικό άνοιγμα της αγοράς της ΕΕ. Ωστόσο, η τακτική αυτή, μέχρι σήμερα, δεν έχει αποδώσει καρπούς, γεγονός που εξαναγκάζει την Ευρ. Επιτροπή να διολισθαίνει διαρκώς σε περισσότερες παραχωρήσεις.

Στην διαπραγματευτική της πρόταση του Οκτωβρίου 2005, η ΕΕ προσέφερε μείωση κατά 70% της συνολικής της στήριξης που στρεβλώνει το εμπόριο και αυτής στο ΚΚ, περιορισμό του ΜΚ στο 5% της αξίας της γεωργικής παραγωγής σε συνδυασμό με πρόσθετες πειθαρχίες για το νέο ΜΚ, μείωση της ΡΕ κατά 80% και διατήρηση, χωρίς ουσιαστικές μεταβολές, του ΠΚ. Αντίστοιχες προτάσεις αλλά, με απαίτηση για μεγαλύτερες μειώσεις από πλευράς ΕΕ κατέθεσαν οι G-20 και οι ΗΠΑ. Στη συνέχεια των διαπραγματεύσεων, η Ευρ. Επιτροπή, σε μια προσπάθεια διάσωσης του Γύρου, εμφανίστηκε πρόθυμη να αναλάβει μεγαλύτερες μειώσεις από αυτές που αρχικά προσέφερε στο ΚΚ, στη συνολική στήριξη που στρεβλώνει το εμπόριο και στο ΜΚ.

Η πρόταση της Ε.Ε., όπως αυτή αναπροσαρμόστηκε στην πορεία των διαπραγματεύσεων, εκτιμούμε ότι εξακολουθεί να βρίσκεται εντός των ορίων της

αναθεωρημένης ΚΑΠ αλλά, εξαντλεί κάθε περιθώριο ασφαλείας. Ως εκ τούτου δεν μπορεί να αποκλεισθεί η περίπτωση δημιουργίας προβλημάτων σε ορισμένα προϊόντα, αν αυξηθεί η παραγωγή.

Ειδικότερα, στο ΚΚ, η ΕΕ υπό προϋποθέσεις μπορεί να δεχθεί τα ποσοστά μείωσης που προτείνουν οι G-20 αλλά όχι αυτά που προτείνουν οι ΗΠΑ (80% και 83%, αντίστοιχα). Η εκτίμησή μας είναι ότι το μέγιστο ποσοστό μείωσης που θα μπορούσε να αποδεχθεί η ΕΕ ανέρχεται σε 81% αλλά, αυτό συνεπάγεται μηδενισμό του περιθωρίου ασφάλειας, μείωση των τιμών εισόδου των Φ&Λ σε συνάρτηση με τις μειώσεις των δασμών και αποκλεισμό των Φ&Λ από τα ευαίσθητα προϊόντα.

Με βάση τις αποφάσεις των ΚΜ για τα ποσοστά σύνδεσης – αποσύνδεσης, φαίνεται ότι στο ΜΚ υπάρχουν αρκετά περιθώρια ευελιξίας και η ΕΕ μπορεί να αποδεχθεί περιορισμό της οροφής στο κουτί αυτό στο 2,5% της αξίας της γεωργικής παραγωγής.

Ειδικά για το βαμβάκι, όπου η Ελλάδα έχει ζωτικό ενδιαφέρον, εκτιμούμε ότι η πρόταση της ΕΕ δεν δημιουργεί πρόβλημα, υπό την προϋπόθεση όμως ότι η συνολική οροφή στο ΜΚ δεν θα είναι μικρότερη από το 2,5% της αξίας της παραγωγής. Αντίθετα, η πρόταση των Αφρικανικών χωρών, που τη συμμερίζονται και οι G-20, είναι δυσμενής για την ΕΕ αλλά, όλως παραδόξως, προσφέρει μεγαλύτερα περιθώρια στις ΗΠΑ, οι οποίες μπορούν να διατηρήσουν το 22,2% των ενισχύσεων που προσφέρουν στο προϊόν στο ΚΚ.

Η προσπάθεια καθορισμού πρόσθετων πειθαρχιών και περιορισμών στο νέο ΜΚ (αφορά στις ΗΠΑ), όπως ήταν αναμενόμενο, έχει συμπαρασύρει και το παλαιό ΜΚ (αφορά στην ΕΕ) χωρίς, επί του παρόντος να δημιουργούνται ιδιαίτερα προβλήματα για την ΕΕ, με εξαίρεση την πρόταση περί υποχρεώσεως μη αύξησης της παραγωγής. Γενικά, η όλη συζήτηση για τα πρόσθετα κριτήρια του ΜΚ (παλαιού και νέου) έχει νόημα μόνο με την παραδοχή ότι η ΡΕ είτε θα εξαλειφθεί είτε θα μειωθεί δραστικά και πάντως θα αντιπροσωπεύει ποσοστό μικρότερο από τη συνολική οροφή που προβλέπεται για το ΜΚ. Μακροπρόθεσμα, η τύχη του ΜΚ είναι προορισμένη και ως ενδιάμεσος σταθμός, θα βαίνει προς κατάργηση καθώς περιορίζεται η βαρύτητα των πολιτικών στο ΚΚ και αυξάνεται αντίστοιχα η βαρύτητα των πολιτικών στο ΠΚ. Η προοπτική αυτή δεν δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα για την

Ελλάδα αφού ήδη, για όλα τα προϊόντα με εξαίρεση το βαμβάκι, έχει επιλέξει τη λύση της πλήρους αποδέσμευσης.

Το ΠΚ, έχει θεμελιώδη σημασία για την Κοινότητα. Όλη η νέα αναθεώρηση της ΚΑΠ στηρίζεται στην άρρητη παραδοχή ότι η «ενιαία ενίσχυση» θα ταξινομηθεί στο κουτί αυτό. Η ανάλυσή μας δείχνει ότι υπάρχουν ορισμένα προβλήματα συμβατότητας της «ενιαίας ενίσχυσης» με τα ισχύοντα κριτήρια του ΠΚ. Δύο είναι οι πηγές αυτών των προβλημάτων: α) η δυνατότητα μεταβίβασης των δικαιωμάτων σε άτομα που δεν πληρούσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας κατά την περίοδο βάσης (§ 6α του παραρτήματος 2 της ΣΓΓΟ) και β) η πολλαπλή συμμόρφωση, δηλαδή η υποχρέωση διατήρησης των επιλέξιμων εκτάσεων σε καλή παραγωγική και περιβαλλοντική κατάσταση. Το πρώτο πρόβλημα μπορεί να ξεπερασθεί με την ταξινόμηση των σχετικών μέτρων υπό την § 5 του παραρτήματος 2 της ΣΓΓΟ. Το δεύτερο, εν μέρει, μπορεί να αντιμετωπισθεί με την επίκληση της προστασίας του περιβάλλοντος (παράγραφος 12 παραρτήματος 2 της ΣΓΓΟ).

Προβλήματα συμβατότητας, για την «ενιαία ενίσχυση» αλλά και για άλλα ισχύοντα μέτρα και πολιτικές, ενδέχεται επίσης να ανακύψουν εξ αιτίας της επιχειρούμενης αναθεώρησης των κριτηρίων του ΠΚ.

Η μη ουσιαστική αλλαγή των κριτηρίων στο ΠΚ αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα της αναθεωρημένης ΚΑΠ. Εδώ, κεφαλαιώδη σημασία έχει η αποτροπή αλλαγών στις παραγράφους που αφορούν στις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις, στις επιδοτήσεις επενδύσεων για λόγους διαρθρωτικούς, στις περιβαλλοντικές ενισχύσεις και στις ενισχύσεις στις μειονεκτικές περιοχές.

Η εισαγωγή πρόσθετων κριτηρίων υπέρ των αναπτυσσομένων χωρών ενώ δεν απαντά σε πραγματικά προβλήματα των χωρών αυτών, ενέχει τον κίνδυνο «μόλυνσης» του ΠΚ με μέτρα που δεν είναι ουδέτερα, με άδηλες επιπτώσεις για την τύχη αυτού του κουτιού στο μέλλον. Συνεπώς, οι σχετικές προτάσεις θα πρέπει να αντιμετωπισθούν με μεγάλη προσοχή και σκεπτικισμό.